

جمهوری اسلامی ایران
اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران
اداره آموزش و پرورش منطقه هفت

ساعت امتحان: ۱۰:۳۰ صبح
وقت امتحان: ۷۰ دقیقه
تاریخ امتحان: ۱۳۹۸/۳/۷
تعداد برگ سؤال: ۳ برگ

ش داوطلب: نام واحد آموزشی: دبیرستان هاتف (دوره دوم) نوبت امتحانی: خرداد ماه
نام خانوادگی: نام پدر: پایه: یازدهم
سؤال امتحان درس: فارسی و نگارش نام دبیر: جناب آقای رزمی سال تحصیلی: ۹۷-۹۸

سوالات درس فارسی

الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱.۵

۱) معنای واژگان مشخص شده را بنویسید.

- الف) سنگ روی سنگ، برای ساختن ارکی به رفعت ایمان.
.....
ب) هم خطواتش متقارب به هم
.....
ج) اختلاف صیادان آنجا متواتر.
.....
د) بدرید و بسپرد محضر به پای
.....
ه) بدان شمشیر تیز عافیت سوز
.....
و) دایی جان میرزا غلامرضا در تجدد افراط داشت.
.....

۱.۵

۲) با توجه به رابطه معنایی کلمات، نادرستی های املائی را بیابید و شکل درست آن‌ها را بنویسید.

«نهیب و سفیر- استخلاص و رهایی- رنج رعیت- بغچه پیرزن- گزاردن حق- متلائی و درخشان- دروغ و دغل- راضی و مسرور- خوالیگر چالاک- فریاد و غو- شمشیر غزا- مرغزار نزه- فلا کردن- تلمض و شاگردی»

.....

۰.۷۵

۳) نقش دستوری کلمات مشخص شده را روبروی آن بنویسید:

- الف) چگونه بدون تلاش موفق خواهی شد؟
.....
ب) فلک باخت از سهم آن جنگ، رنگ:
.....
ج) چه باشی چو روبه به وامانده سیر؟
.....

۰.۷۵

۴) از مصدر «آفریدن» دو صفت فاعلی و از مصدر «مردن» صفت لیاقت بنویسید.

آفریدن:
مردن:

۰.۵

۵) کلمه «استاد» را در یک جمله به عنوان شاخص و در دیگری به عنوان هسته گروه اسمی به کار ببرید.

شاخص:
هسته گروه اسمی:

۰.۵

۶) تحول معنایی کلمات زیر را بنویسید.

الف) یخچال:
ب) سوفار:

پاسخ سوالات در روی برگ سؤال نوشته شود، نیاز به پاسخنامه سفید ندارد. پاسخنامه سفید داده شود.

۰.۵ (۷) در کدام بیت جمله مرکب به کار رفته است؟ اجزای آن (هسته-وابسته) را مشخص نمایید.
الف) از شب‌نم عشق خاک آدم گل شد صد فتنه و شور در جهان حاصل شد

ب) ز هر کشوری مهتران را بخواست که در پادشاهی کند پشت راست

۰.۵ (۸) نوع ترکیب‌های زیر (اضافی- وصفی) را مشخص کنید.

قبای خویش: درفشان لاله:

۰.۵ (۹) کلمه «سریع» را در یک جمله به عنوان صفت و در یک جمله به عنوان قید به کار ببرید.

صفت:

قید:

ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)

- آرایه‌های ادبی (۳ نمره)

۰.۵ (۱۰) در کدام بیت ایهام به کار رفته است؟ دو معنای واژه را بنویسید.

الف) همی برخروشید و فریاد خواند جهان را سراسر سوی داد خواند

ب) خروشید کای پایمردان دیو بریده دل از ترس گیهان خدیو

(۱۱) آرایه‌های نوشته شده روبروی هر یک از ابیات زیر را توضیح دهید.

۰.۵ الف) ای کعبه به داغ ماتمت نیلی پوش وز تشنگی‌ات فرات در جوش و خروش (حسن تعلیل)

ب) بین لاله‌هایی که در باغ ماست خموشند و فریادشان تا خداست (استعاره)

۰.۵ (۱۲) ترکیب مشخص شده در بیت زیر دارای چه آرایه‌ای است؟ اجزای آن را مشخص کنید.

«چه از تیر و چه از تیغ شما روی نتابید که در جوشن عشقید که از کرب و بلاید»

۱ (۱۳) شماره هر یک از عبارات و اشعار گروه «الف» را روبروی آرایه مرتبط با آن در گروه «ب» بنویسید.

الف	ب
(۱) با بال شکسته پر گشودن هنر است / این را همه پرنندگان می‌دانند	تشبیه:
(۲) اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده	کنایه:
(۳) برافراخت پس دست خیبرگشا / پی سر بریدن بیفشرد پا	متناقض‌نما:
(۴) چو کاوه برون شد ز درگاه شاه / بر او انجمن گشت بازارگاه	مجاز:

۰.۵

(۱۴) دو تن از رباعی‌سرایان معروف را نام ببرید.

.....

- شعر حفظی (۲ نمره)

۱

(۱۵) جاهای خالی را پر کنید.

عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد

ناگهان قفل بزرگ تیرگی را می‌گشاید

.....

(۱۶) بیت بعدی «بی تو می‌گویند...» را بنویسید.

۱

.....

ج) قلمرو فکری (۸ نمره)

- معنی و مفهوم شعر و نثر (۴ نمره)

عبارات و اشعار زیر را به نثر روان بازگردانی کنید.

۰.۲۵

(۱۷) مدرس تأثر را پس نشانند.

.....

۰.۵

(۱۸) سراچه ذهنم آماس می‌کرد.

.....

۰.۷۵

(۱۹) ممکن / از ناممکن می‌پرسد / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید: / در رؤیای یک ناتوان

.....

۰.۷۵

(۲۰) با جوانان چو دست بگشادی پای گردون پیر بریستی

.....

۰.۷۵

(۲۱) یکی محضر اکنون نباید نوشت که جز تخم نیکی سپهد نکشت

.....

۱

(۲۲) در وقت فراغ موافقت اولی‌تر، و آلا طاعنان مجال وقیعت یابند.

.....

- درک مطلب (۴ نمره)

۰.۵

(۲۳) مقصود شاعر از مصراع «این رود به جستجوی دریا می‌رفت» چیست؟

.....

۰.۲۵

(۲۴) انگیزه کاوه در قیام علیه ضحاک چه بوده است؟

.....

۰.۵

۲۵) مفهوم بیت زیر را با نگرش خویشان مجنون مقایسه کنید.
«یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش / بگذار که دل حل بکند مسئله‌ها را»

۰.۵

۲۶) عبارت زیر بر کدام صفت اخلاقی تأکید می‌کند؟
«از آسمان تاج بارد، اما بر سر آن کس که سر فرو آرد.»

۰.۵

۲۷) بر اساس داستان «کبوتر طوق‌دار» ویژگی اصلی شخصیت «زاغ» و «مطوقه» را بنویسید.

زاغ:
مطوقه:

۰.۵

۲۸) در عبارت‌های زیر مقصود از قسمت مشخص شده چیست؟

الف) شما در این آینه نقش‌های بوقلمون ببینید.

ب) ز هولم در آن روز بی‌باک کن

۰.۷۵

۲۹) در بیت «نباشم بدین محضر اندر گوا / نه هرگز براندیشم از پادشا»:

الف) گوینده بیت کیست؟ (ب) منظور از پادشاه چه کسی است؟

ج) محتوای محضر اشاره شده چه بود؟

۰.۵

۳۰) شاعر در بیت زیر چه صحنه‌ای از نبرد را توصیف می‌کند؟
«ولی چندان که برگ از شاخه می‌ریخت / دو چندان می‌شکفت و برگ می‌کرد»

سوالات درس نگارش

۱- گفتگوی میان دو ماهی را در اقیانوس در پنج سطر بنویسید.

۳

.....

.....

.....

.....

.....

.....

۲

۲- شعر زیر را بخوانید و دریافت خود را از آن بنویسید.

«ز کوی یار می‌آید، نسیم باد نروزی / از این باد ار مدد خواهی، چراغ دل برافروزی»

۳

۳- یکی از ضرب المثل‌های زیر را انتخاب کنید و داستان به وجود آمدن آن را به شکل تخیلی بنویسید.

- تو نیکی می‌کن و در دجله انداز / که ایزد در بیابانت دهد باز

- یکی را در ده راه نمی‌دادند، سراغ خانه کدخدا را می‌گرفت.

۱۲

۴- در سال ۱۲۴۰ (دوره پادشاهی ناصرالدین شاه قاجار) به یکی از شهرهای ایران سفر کرده‌اید. شرحی از سفر خود را در ۱۲ الی ۱۵ سطر بنویسید. به موارد لازم در نوشتن متن دقت کنید. (خوش آغازی، خوش فرجامی، اصول بندنویسی، کاربرد درست علائم نگارشی، گسترش محتوا)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

موفق باشید

الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)

۱) معنای واژگان مشخص شده را بنویسید. (۵، ۱ نمره)

الف) سنگ روی سنگ، برای ساختن ارکی به رفعت ایمان.	قلعه، دژ
ب) هم خطواتش متقارب به هم	گام‌ها
ج) اختلاف صیادان آنجا متواتر.	رفت و آمد
د) بدرید و بسپرد محضر به پای	له کرد، زیر پا گذاشت
ه) بدان شمشیر تیز عافیت سوز	کشنده، نابودکننده
و) دایی جان میرزا غلامرضا در تجدد افراط داشت.	نوگرایی

۲) با توجه به رابطه معنایی کلمات، نادرستی های املایی را بیابید و شکل درست آن‌ها را بنویسید. (۵، ۱ نمره)
«نهیب و سفیر - استخلاص و رهایی - رنج رعیت - بغچه پیرزن - گزاردن حق - متلائی و درخشان - دروغ و دغل - راضی و مسرور - خوالیگر چالاک - فریاد و غو - شمشیر غزا - مرغزار نزه - قلا کردن - تلمض و شاگردی»

صفیر بقچه تلمذ

۳) نقش دستوری کلمات مشخص شده را روبروی آن بنویسید: (۷۵، ۰ نمره)

الف) چگونه بدون تلاش موفق خواهی شد؟	قید
ب) فلک باخت از سهم آن جنگ، رنگ:	مفعول
ج) چه باشی چو روبه به وامانده سیر؟	مسند

۴) از مصدر «آفریدن» دو صفت فاعلی و از مصدر «مردن» صفت لیاقت بنویسید. (۷۵/۰ نمره)

آفریدن: آفریننده آفریدگار مردن: مردنی

۵) کلمه «استاد» را در یک جمله به عنوان شاخص و در دیگری به عنوان هسته گروه اسمی به کار ببرید. (۵، ۰ نمره)

شاخص: استاد دهخدا، نویسنده کتاب‌های لغتنامه و امثال و حکم است. (یا هر مثال درست دیگر)

هسته گروه اسمی: ایشان استاد زبان و ادبیات فارسی است. (یا هر مثال درست دیگر)

۶) تحول معنایی کلمات زیر را بنویسید. (۵، ۰ نمره)

الف) یخچال: با حفظ معنای پیشین، معنای جدید یافته است.

ب) سوفار: از دایره لغات حذف شده است.

۷) در کدام بیت جمله مرکب به کار رفته است؟ اجزای آن (هسته-وابسته) را مشخص نمایید. (۵/۰ نمره)

الف) از شبنم عشق خاک آدم گل شد صد فتنه و شور در جهان حاصل شد

ب) ز هر کشوری مهتران را بخواست که در پادشاهی کند پشت راست

وابسته

هسته

۸) نوع ترکیب‌های زیر (اضافی- وصفی) را مشخص کنید. (۵، ۰ نمره)

قبای خویش: **اضافی** درفشان لاله: **وصفی**

۹) کلمه «سریع» را در یک جمله به عنوان صفت و در یک جمله به عنوان قید به کار ببرید. (۵، ۰ نمره)

صفت: **حرکت سریع او، همه را غافلگیر کرد.** (یا هر مثال درست دیگر)

قید: **او از کلاس، سریع بیرون رفت.** (یا هر مثال درست دیگر)

ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)

- آرایه‌های ادبی (۳ نمره)

۱۰) در کدام بیت ایهام به کار رفته است؟ دو معنای واژه را بنویسید. (۵، ۰ نمره)

الف) همی برخروشید و فریاد خواند جهان را سراسر سوی داد خواند **داد: ۱- عدالت ۲- قیام**

ب) خروشید کای پایمردان دیو بریده دل از ترس گیهان خدیو

۱۱) آرایه‌های نوشته شده روبروی هر یک از ابیات زیر را توضیح دهید. (۵، ۰ نمره)

الف) ای کعبه به داغ ماتمت نیلی پوش وز تشنگی ات فرات در جوش و خروش (حسن تعلیل)

دلیل سیاه بودن پارچه کعبه و مواج بودن رود فرات، به طور شاعرانه، ناراحتی آن‌ها برای حضرت عباس (ع)

بیان شده است.

ب) بین لاله‌هایی که در باغ ماست خموشند و فریادشان تا خداست (استعاره)

لاله‌ها: استعاره از شهدا - باغ: استعاره از کشور (بیان یک مورد کافی است).

۱۲) ترکیب مشخص شده در بیت زیر دارای چه آرایه‌ای است؟ اجزای آن را مشخص کنید. (۵، ۰ نمره)

«چه از تیر و چه از تیغ شما روی نتابید که در جوشن عشقید که از کرب و بلا یید»

تشبیه ← مشبه: عشق - مشبه‌به: جوشن

۱۳) شماره هر یک از عبارات و اشعار گروه «الف» را روبروی آرایه مرتبط با آن در گروه «ب» بنویسید. (۱ نمره)

الف	ب
۱) با بال شکسته پر گشودن هنر است / این را همه پرنندگان می‌دانند	تشبیه: ۲
۲) اوست که عادل مطلق است / و خوان عدل خود را بر همگان گسترده	کنایه: ۳

۱	متناقض‌نما:	۳) برافراخت پس دست خیبرگشا / پی سر بریدن بیفشرد پا
۴	مجاز:	۴) چو کاوه برون شد ز درگاه شاه / بر او انجمن گشت بازارگاه

۱۴) دو تن از رباعی‌سرایان معروف را نام ببرید. (۵، ۰ نمره)

خیام، عطار، مولوی، باباافضل (۲ مورد)

- شعر حفظی (۲ نمره)

۱۵) جاهای خالی را پر کنید. (۱ نمره)

خواستم از رنجش دوری بگویم یادم آمد عشق با آزار خویشاوندی دیرینه دارد

ناگهان قفل بزرگ تیرگی را می‌گشاید آنکه در دستش کلید شهر پرآئینه دارد

۱۶) بیت بعدی «بی تو می‌گویند...» را بنویسید. (۱ نمره)

جغد بر ویرانه می‌خواند به انکار تو اما خاک این ویرانه‌ها بویی از آن گنجینه دارد

ج) قلمرو فکری (۸ نمره)

- معنی و مفهوم شعر و نثر (۴ نمره)

عبارات و اشعار زیر را به نثر روان بازگردانی کنید.

۱۷) مدرس تأثر را پس نشانند. (۲۵، ۰ نمره)

مدرس سکوت را شکست.

۱۸) سراچه ذهنم آماس می‌کرد. (۵، ۰ نمره)

فضای کوچک ذهنم ورم می‌کرد.

۱۹) ممکن / از ناممکن می‌پرسد / خانه‌ات کجاست؟ / پاسخ می‌آید: / در رؤیای یک ناتوان (۷۵، ۰ نمره)

تنها یک انسان ناتوان و ضعیف است که همه چیز را نشدنی می‌پندارد.

۲۰) با جوانان چو دست بگشادی پای گردون پیر برستی (۷۵، ۰ نمره)

وقتی با جوانان می‌جنگید، (جنگش به قدری ماهرانه بود که) روزگار پیر و باتجربه را نیز اسیر خود می‌کرد.

۲۱) یکی محضر اکنون نباید نوشت که جز تخم نیکی سپهد نکشت (۷۵، ۰ نمره)

باید اینک سندی نوشت مبنی بر اینکه پادشاه به جز کار خیر، کار دیگری نکرده است.

۲۲) در وقت فراغ موافقت اولی‌تر، و آلا طاعنان مجال وقیعت یابند. (۱ نمره)

در وقت آسودگی، همراهی کردن شایسته‌تر است؛ وگرنه سرزنش‌گران فرصت سرزنش می‌یابند.

- درک مطلب (۴ نمره)

۲۳) مقصود شاعر از مصراع «این رود به جستجوی دریا می‌رفت» چیست؟ (۵، ۰ نمره)

جریان مردمی به سوی آزادی و استقلال حرکت می‌کرد.

۲۴) انگیزه کاوه در قیام علیه ضحاک چه بوده است؟ (۲۵، ۰ نمره)

نجات فرزندان از دست ضحاک

۲۵) مفهوم بیت زیر را با نگرش خویشان مجنون مقایسه کنید. (۵، ۰ نمره)

«یک بار هم ای عشق من از عقل میندیش / بگذار که دل حل بکند مسئله‌ها را»

برخلاف نگرش آنها که عشق را درمان‌شدنی با عقل می‌دانستند، توصیه به حل مسئله‌ها به وسیله دل می‌کند.

۲۶) عبارت زیر بر کدام صفت اخلاقی تأکید می‌کند؟ (۵، ۰ نمره)

«از آسمان تاج بارد، اما بر سر آن کس که سر فرو آرد.»

فروتنی و تواضع

۲۷) بر اساس داستان «کیوتر طوق‌دار» ویژگی اصلی شخصیت «زاغ» و «مطوقه» را بنویسید. (۵، ۰ نمره)

زاغ: محتاط و آینده‌نگر مطوقه: وظیفه‌شناس - فداکار (یک مورد)

۲۸) در عبارت‌های زیر مقصود از قسمت مشخص شده چیست؟ (۵، ۰ نمره)

الف) شما در این آینه نقش‌های بوقلمون ببینید. دل انسان

ب) ز هولم در آن روز بی‌باک کن قیامت

۲۹) در بیت «نباشم بدین محضر اندر گوا / نه هرگز براندیشم از پادشا»: (۷۵، ۰ نمره)

الف) گوینده بیت کیست؟ کاوه ب) منظور از پادشاه چه کسی است؟ ضحاک

ج) محتوای محضر اشاره شده چه بود؟ تعهد بر خوبی ضحاک

۳۰) شاعر در بیت زیر چه صحنه‌ای از نبرد را توصیف می‌کند؟ (۵، ۰ نمره)

«ولی چندان که برگ از شاخه می‌ریخت / دو چندان می‌شکفت و برگ می‌کرد»

انبوهی و فراوانی بیش از حد لشکر مغول